BLOCUL DE CONSTITUȚIONALITATE

DECLARAȚIA DE INDEPENDENȚĂ

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

BLOCUL DE CONSTITUȚIONALITATE

DECLARAȚIA DE INDEPENDENȚĂ

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

DECLARAȚIA DE INDEPENDENȚĂ A REPUBLICII MOLDOVA

DECLARAȚIA DE INDEPENDENȚĂ A REPUBLICII MOLDOVA

ADOPTATĂ LA 27 AUGUST 1991

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA, CONSTITUIT ÎN URMA UNOR ALEGERI LIBERE ȘI DEMOCRATICE,

AVÂND ÎN VEDERE TRECUTUL MILENAR AL POPORULUI NOSTRU ȘI STATALITATEA SA NEÎNTRERUPTĂ ÎN SPAȚIUL ISTORIC ȘI ETNIC AL DEVENIRII SALE NAȚIONALE;

CONSIDERÂND ACTELE DE DEZMEMBRARE A TERITORIULUI NAȚIONAL DE LA 1775 ȘI 1812 CA FIIND ÎN CONTRADICȚIE CU DREPTUL ISTORIC ȘI DE NEAM ȘI CU STATUTUL JURIDIC AL ȚĂRII MOLDOVEI, ACTE INFIRMATE DE ÎNTREAGA EVOLUȚIE A ISTORIEI ȘI DE VOINȚA LIBER EXPRIMATĂ A POPULAȚIEI BASARABIEI ȘI BUCOVINEI;

SUBLINIIND DĂINUIREA ÎN TIMP A MOLDOVENILOR ÎN TRANSNISTRIA – PARTE COMPONENTĂ A TERITORIULUI ISTORIC ȘI ETNIC AL POPORULUI NOSTRU;

LUÂND ACT DE FAPTUL CĂ PARLAMENTELE MULTOR STATE ÎN DECLARAȚIILE LOR CONSIDERĂ ÎNȚELEGEREA ÎNCHEIATĂ LA 23 AUGUST 1939, ÎNTRE GUVERNUL U.R.S.S. ȘI GUVERNUL GERMANIEI, CA NULĂ *AB INITIO* ȘI CER LICHIDAREA CONSECINȚELOR

POLITICO-JURIDICE ALE ACESTEIA, FAPT RELEVAT ȘI DE CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ „PACTUL MOLOTOV-RIBBENTROP ȘI CONSECINȚELE SALE PENTRU BASARABIA" PRIN DECLARAȚIA DE LA CHIȘINĂU, ADOPTATĂ LA 28 IUNIE 1991;

SUBLINIIND CĂ FĂRĂ CONSULTAREA POPULAȚIEI DIN BASARABIA, NORDUL BUCOVINEI ȘI ȚINUTUL HERȚA, OCUPATE PRIN FORȚĂ LA 28 IUNIE 1940, PRECUM ȘI A CELEI DIN R.A.S.S. MOLDOVENEASCĂ (TRANSNISTRIA), FORMATĂ LA 12 OCTOMBRIE 1924, SOVIETUL SUPREM AL U.R.S.S., ÎNCĂLCÂND CHIAR PREROGATIVELE SALE CONSTITUȚIONALE, A ADOPTAT LA 2 AUGUST 1940 „LEGEA U.R.S.S. CU PRIVIRE LA FORMAREA R.S.S. MOLDOVENEȘTI UNIONALE", IAR PREZIDIUL SĂU A EMIS LA 4 NOIEMBRIE 1940 „DECRETUL CU PRIVIRE LA STABILIREA GRANIȚEI ÎNTRE R.S.S. UCRAINEANĂ ȘI R.S.S. MOLDOVENEASCĂ", ACTE NORMATIVE PRIN CARE S-A ÎNCERCAT, ÎN ABSENȚA ORICĂRUI TEMEI JURIDIC REAL, JUSTIFICAREA DEZMEMBRĂRII ACESTOR TERITORII ȘI APARTENENȚA NOII REPUBLICI LA U.R.S.S.;

REAMINTIND CĂ ÎN ULTIMII ANI MIȘCAREA DEMOCRATICĂ DE ELIBERARE NAȚIONALĂ A POPULAȚIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA ȘI-A REAFIRMAT ASPIRAȚIILE DE LIBERTATE, INDEPENDENȚĂ ȘI UNITATE NAȚIONALĂ, EXPRIMATE PRIN DOCUMENTELE FINALE ALE MARILOR ADUNĂRI NAȚIONALE DE LA CHIȘINĂU DIN 27 AUGUST 1989, 16 DECEMBRIE 1990 ȘI 27 AUGUST 1991, PRIN LEGILE ȘI HOTĂRÂRILE PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND DECRETAREA LIMBII ROMÂNE CA LIMBĂ DE STAT ȘI REINTRODUCEREA ALFABETULUI LATIN, DIN

31 AUGUST 1989, DRAPELUL DE STAT, DIN 27 APRILIE 1990, STEMA DE STAT, DIN 3 NOIEMBRIE 1990, ȘI SCHIMBAREA DENUMIRII OFICIALE A STATULUI, DIN 23 MAI 1991;

PORNIND DE LA DECLARAȚIA SUVERANITĂȚII REPUBLICII MOLDOVA, ADOPTATĂ DE PARLAMENT LA 23 IUNIE 1990, ȘI DE LA FAPTUL CĂ POPULAȚIA REPUBLICII MOLDOVA, EXERCITÂND DREPTUL SĂU SUVERAN, NU A PARTICIPAT LA 17 MARTIE 1991, ÎN CIUDA PRESIUNILOR EXERCITATE DE ORGANELE DE STAT ALE U.R.S.S., LA REFERENDUMUL ASUPRA MENȚINERII U.R.S.S.;

ȚINÂND SEAMA DE PROCESELE IREVERSIBILE CE AU LOC ÎN EUROPA ȘI ÎN LUME DE DEMOCRATIZARE, DE AFIRMARE A LIBERTĂȚII, INDEPENDENȚEI ȘI UNITĂȚII NAȚIONALE, DE EDIFICARE A STATELOR DE DREPT ȘI DE TRECERE LA ECONOMIA DE PIAȚĂ;

REAFIRMÂND EGALITATEA ÎN DREPTURI A POPOARELOR ȘI DREPTUL ACESTORA LA AUTODETERMINARE, CONFORM CARTEI O.N.U., ACTULUI FINAL DE LA HELSINKI ȘI NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL;

APRECIIND, DIN ACESTE CONSIDERENTE, CĂ A SOSIT CEASUL CEL MARE AL SĂVÂRȘIRII UNUI ACT DE JUSTIȚIE, ÎN CONCORDANȚĂ CU ISTORIA POPORULUI NOSTRU, CU NORMELE DE MORALĂ ȘI DE DREPT INTERNAȚIONAL,

PROCLAMĂ

SOLEMN, ÎN VIRTUTEA DREPTULUI POPOARELOR LA AUTODETERMINARE, ÎN NUMELE ÎNTREGII POPULAȚII A REPUBLICII MOLDOVA ȘI ÎN FAȚA ÎNTREGII LUMI:

REPUBLICA MOLDOVA ESTE UN STAT SUVERAN, INDEPENDENT ŞI DEMOCRATIC, LIBER SĂ-ŞI HOTĂRASCĂ PREZENTUL ŞI VIITORUL, FĂRĂ NICI UN AMESTEC DIN AFARĂ, ÎN CONFORMITATE CU IDEALURILE ŞI NĂZUINŢELE SFINTE ALE POPORULUI ÎN SPAŢIUL ISTORIC ŞI ETNIC AL DEVENIRII SALE NAŢIONALE.

ÎN CALITATEA SA DE **STAT SUVERAN ŞI INDEPENDENT, REPUBLICA MOLDOVA:**

SOLICITĂ TUTUROR STATELOR ȘI GUVERNELOR LUMII RECUNOAȘTEREA INDEPENDENȚEI SALE, ASTFEL CUM A FOST PROCLAMATĂ DE PARLAMENTUL LIBER ALES AL REPUBLICII, ȘI ÎȘI EXPRIMĂ DORINȚA DE A STABILI RELAȚII POLITICE, ECONOMICE, CULTURALE ȘI ÎN ALTE DOMENII DE INTERES COMUN CU ȚĂRILE EUROPENE, CU TOATE STATELE LUMII, FIIND GATA SĂ PROCEDEZE LA STABILIREA DE RELAȚII DIPLOMATICE CU ACESTEA, POTRIVIT NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI PRACTICII EXISTENTE ÎN LUME ÎN ACEASTĂ MATERIE;

ADRESEAZĂ ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE CEREREA DE A FI ADMISĂ CA MEMBRU CU DREPTURI DEPLINE ÎN ORGANIZAȚIA MONDIALĂ ȘI ÎN AGENȚIILE SALE SPECIALIZATE;

DECLARĂ CĂ ESTE GATA SĂ ADERE LA ACTUL FINAL DE LA HELSINKI ȘI LA CARTA DE LA PARIS PENTRU O NOUĂ EUROPĂ, SOLICITÂND, TOTODATĂ, SĂ FIE ADMISĂ CU DREPTURI EGALE LA CONFERINȚA PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA ȘI LA MECANISMELE SALE

CERE Guvernului Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste să înceapă negocieri cu Guvernul Republicii Moldova privind încetarea stării ilegale de ocupație a acesteia și să retragă trupele sovietice de pe teritoriul național al Republicii Moldova;

HOTĂRĂȘTE ca pe întregul său teritoriu să se aplice numai Constituția, legile și celelalte acte normative adoptate de organele legal constituite ale Republicii Moldova;

GARANTEAZĂ exercitarea drepturilor sociale, economice, culturale și a libertăților politice ale tuturor cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv ale persoanelor aparținând grupurilor naționale, etnice, lingvistice și religioase, în conformitate cu prevederile Actului final de la Helsinki și ale documentelor adoptate ulterior, ale Cartei de la Paris pentru o nouă Europă.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Adoptată de Parlamentul Republicii Moldova
Chișinău, 27 august 1991.

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

29 iulie 1994

(în vigoare din 27 august 1994)

NOI, reprezentanții plenipotențiari ai poporului Republicii Moldova, deputați în Parlament,

PORNIND de la aspirațiile seculare ale poporului de a trăi într-o țară suverană, exprimate prin proclamarea independenței Republicii Moldova,

AVÂND în vedere continuitatea statalității poporului moldovenesc în contextul istoric și etnic al devenirii lui ca națiune,

NĂZUIND spre satisfacerea intereselor cetățenilor de altă origine etnică, care împreună cu moldovenii constituie poporul Republicii Moldova,

CONSIDERÂND statul de drept, pacea civică, democrația, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic valori supreme,

FIIND CONȘTIENȚI de responsabilitatea și obligațiile noastre față de generațiile precedente, actuale și viitoare,

REAFIRMÂND devotamentul nostru față de valorile general-umane, dorința de a trăi în pace și bună înțelegere cu toate popoarele lumii conform principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional,

RECONFIRMÂND identitatea europeană a poporului Republicii Moldova și ireversibilitatea parcursului european al Republicii Moldova,

DECLARÂND integrarea în Uniunea Europeană drept obiectiv strategic al Republicii Moldova,

adoptăm **Constituția Republicii Moldova, declarând-o**
LEGE SUPREMĂ A SOCIETĂȚII ȘI A STATULUI

TITLUL I

PRINCIPII GENERALE

Articolul 1

STATUL REPUBLICA MOLDOVA

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(2) Forma de guvernământ a statului este republica.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 2

SUVERANITATEA ȘI PUTEREA DE STAT

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nicio persoană particulară, nicio parte din popor, niciun grup social, niciun partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 3

TERITORIUL

(1) Teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.

(2) Frontierele țării sunt consfințite prin lege organică, respectându-se principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Articolul 4

DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE OMULUI

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 5

DEMOCRAȚIA ȘI PLURALISMUL POLITIC

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nicio ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 6

SEPARAȚIA ȘI COLABORAREA PUTERILOR

ÎN REPUBLICA MOLDOVA PUTEREA LEGISLATIVĂ, EXECUTIVĂ ȘI JUDECĂTOREASCĂ SUNT SEPARATE ȘI COLABOREAZĂ ÎN EXERCITAREA PREROGATIVELOR CE LE REVIN, POTRIVIT PREVEDERILOR CONSTITUȚIEI.

Articolul 7

CONSTITUȚIA, LEGE SUPREMĂ

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA ESTE LEGEA EI SUPREMĂ. NICIO LEGE ȘI NICIUN ALT ACT JURIDIC CARE CONTRAVINE PREVEDERILOR CONSTITUȚIEI NU ARE PUTERE JURIDICĂ.

Articolul 8

RESPECTAREA DREPTULUI INTERNAȚIONAL ȘI A TRATATELOR INTERNAȚIONALE

(1) REPUBLICA MOLDOVA SE OBLIGĂ SĂ RESPECTE CARTA ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE ȘI TRATATELE LA CARE ESTE PARTE, SĂ-ȘI BAZEZE RELAȚIILE CU ALTE STATE PE PRINCIPIILE ȘI NORMELE UNANIM RECUNOSCUTE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL.

(2) INTRAREA ÎN VIGOARE A UNUI TRATAT INTERNAȚIONAL CONȚINÂND DISPOZIȚII CONTRARE CONSTITUȚIEI VA TREBUI PRECEDATĂ DE O REVIZUIRE A ACESTEIA.

Articolul 9

PRINCIPIILE FUNDAMENTALE PRIVIND PROPRIETATEA

(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

(3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factorii de bază ai economiei.

Articolul 10

UNITATEA POPORULUI ȘI DREPTUL LA IDENTITATE

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova. Republica Moldova este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi.

(2) Statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

Articolul 11

REPUBLICA MOLDOVA, STAT NEUTRU

(1) Republica Moldova proclamă neutralitatea sa permanentă.

(2) Republica Moldova nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său.

Articolul 12

SIMBOLURILE STATULUI

(1) Republica Moldova are drapel, stemă și imn.

(2) Drapelul de Stat al Republicii Moldova este tricolor. Culorile sunt dispuse vertical, în ordinea următoare, începând de la lance: albastru, galben, roșu. În centru, pe fâșia de culoare galbenă, este imprimată Stema de Stat a Republicii Moldova.

(3) Stema de Stat a Republicii Moldova reprezintă un scut tăiat pe orizontală având în partea superioară cromatică roșie, în cea inferioară - albastră, încărcat cu capul de bour având între coarne o stea cu opt raze. Capul de bour este flancat în dreapta de o roză cu cinci petale, iar în stânga de o semilună conturnată. Toate elementele reprezentate în scut sunt de aur (galbene). Scutul este plasat pe pieptul unei acvile naturale purtând în cioc o cruce de aur (acvila cruciată) și ținând în gheara dreaptă o ramură verde de măslin, iar în cea stângă un sceptru de aur.

(4) Imnul de Stat al Republicii Moldova se stabilește prin lege organică.

(5) Drapelul, stema și imnul sunt simbolurile de stat ale Republicii Moldova și sunt ocrotite de lege.

Articolul 13

LIMBA DE STAT, FUNCȚIONAREA CELORLALTE LIMBI

(1) Limba de stat a Republicii Moldova este limba română, funcționând pe baza grafiei latine.

(2) Statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării.

(3) Statul facilitează studierea limbilor de circulație internațională.

(4) Modul de funcționare a limbilor pe teritoriul Republicii Moldova se stabilește prin lege organică.

Articolul 14

CAPITALA

Capitala Republicii Moldova este orașul Chișinău.

TITLUL II

DREPTURILE, LIBERTĂȚILE ȘI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE

Capitolul 1

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 15

UNIVERSALITATEA

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16

EGALITATEA

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 17

CETĂȚENIA REPUBLICII MOLDOVA

(1) Cetățenia Republicii Moldova se dobândește, se păstrează ori se pierde în condițiile prevăzute de legea organică.

(2) Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetățenia sa și nici de dreptul de a-și schimba cetățenia.

Articolul 18

PROTECȚIA CETĂȚENILOR REPUBLICII MOLDOVA

(1) Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de protecția statului atât în țară, cât și în străinătate.

(2) Cetățenii Republicii Moldova nu pot fi extrădați sau expulzați din țară.

Articolul 19

STATUTUL JURIDIC AL CETĂȚENILOR STRĂINI ȘI AL APATRIZILOR

(1) Cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege.

(2) Cetățenii străini și apatrizii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale, în condiții de reciprocitate sau în temeiul hotărârii instanței de judecată.

(3) Dreptul de azil se acordă și se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 20

ACCESUL LIBER LA JUSTIȚIE

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești

COMPETENTE ÎMPOTRIVA ACTELOR CARE VIOLEAZĂ DREPTURILE, LIBERTĂȚILE ȘI INTERESELE SALE LEGITIME.

(2) NICIO LEGE NU POATE ÎNGRĂDI ACCESUL LA JUSTIȚIE.

Articolul 21

PREZUMȚIA NEVINOVĂȚIEI

ORICE PERSOANĂ ACUZATĂ DE UN DELICT ESTE PREZUMATĂ NEVINOVATĂ PÂNĂ CÂND VINOVĂȚIA SA VA FI DOVEDITĂ ÎN MOD LEGAL, ÎN CURSUL UNUI PROCES JUDICIAR PUBLIC, ÎN CADRUL CĂRUIA I S-AU ASIGURAT TOATE GARANȚIILE NECESARE APĂRĂRII SALE.

Articolul 22

NERETROACTIVITATEA LEGII

NIMENI NU VA FI CONDAMNAT PENTRU ACȚIUNI SAU OMISIUNI CARE, ÎN MOMENTUL COMITERII, NU CONSTITUIAU UN ACT DELICTUOS. DE ASEMENEA, NU SE VA APLICA NICIO PEDEAPSĂ MAI ASPRĂ DECÂT CEA CARE ERA APLICABILĂ ÎN MOMENTUL COMITERII ACTULUI DELICTUOS.

Articolul 23

DREPTUL FIECĂRUI OM DE A-ȘI CUNOAȘTE DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE

(1) FIECARE OM ARE DREPTUL SĂ I SE RECUNOASCĂ PERSONALITATEA JURIDICĂ.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

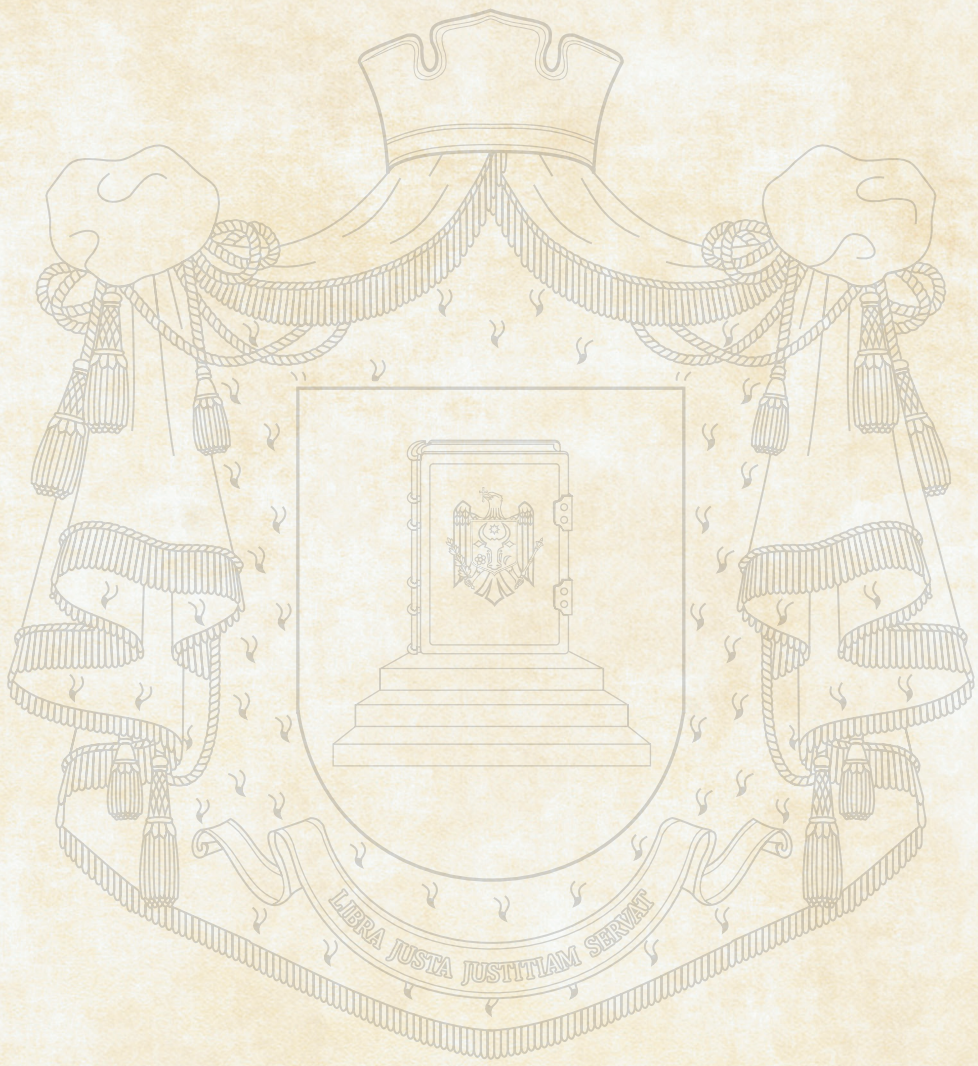

Capitolul II

DREPTURILE ŞI LIBERTĂŢILE FUNDAMENTALE

Articolul 24

DREPTUL LA VIAȚĂ ȘI LA INTEGRITATE FIZICĂ ȘI PSIHICĂ

(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

(3) Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.

Articolul 25

LIBERTATEA INDIVIDUALĂ ȘI SIGURANȚA PERSOANEI

(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reținerea nu poate depăși 72 de ore.

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult până la 12 luni.

(5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea - în cel mai scurt termen; motivele reținerii și învinuirea se aduc la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie dacă motivele reținerii sau arestării au dispărut.

Articolul 26

DREPTUL LA APĂRARE

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 27

DREPTUL LA LIBERA CIRCULAȚIE

(1) Dreptul la libera circulație în țară este garantat.

(2) Oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară.

Articolul 28

VIAȚA INTIMĂ, FAMILIALĂ ȘI PRIVATĂ

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Articolul 29

INVIOLABILITATEA DOMICILIULUI

(1) Domiciliul și reședința sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul sau în reședința unei persoane fără consimțământul acesteia.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în următoarele situații:
A) pentru executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești;
B) pentru înlăturarea unei primejdii care amenință viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;
C) pentru prevenirea răspândirii unei epidemii.

(3) Percheziţiile şi cercetările la faţa locului pot fi ordonate şi efectuate numai în condiţiile legii.

(4) Percheziţiile în timpul nopţii sunt interzise, în afară de cazul unui delict flagrant.

Articolul 30

SECRETUL CORESPONDENȚEI

(1) Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poştale, al convorbirilor telefonice şi al celorlalte mijloace legale de comunicare.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în cazurile când această derogare este necesară în interesele securităţii naţionale, bunăstării economice a ţării, ordinii publice şi în scopul prevenirii infracţiunilor.

Articolul 31

LIBERTATEA CONȘTIINȚEI

(1) Libertatea conştiinţei este garantată. Ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranţă şi de respect reciproc.

(2) Cultele religioase sunt libere şi se organizează potrivit statutelor proprii, în condiţiile legii.

(3) În relaţiile dintre cultele religioase sunt interzise orice manifestări de învrăjbire.

(4) Cultele religioase sunt autonome, separate de stat şi se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin

ÎNLESNIREA ASISTENȚEI RELIGIOASE ÎN ARMATĂ, ÎN SPITALE, ÎN PENITENCIARE, ÎN AZILURI ȘI ÎN ORFELINATE.

Articolul 32

LIBERTATEA OPINIEI ȘI A EXPRIMĂRII

(1) ORICĂRUI CETĂȚEAN ÎI ESTE GARANTATĂ LIBERTATEA GÂNDIRII, A OPINIEI, PRECUM ȘI LIBERTATEA EXPRIMĂRII ÎN PUBLIC PRIN CUVÂNT, IMAGINE SAU PRIN ALT MIJLOC POSIBIL.

(2) LIBERTATEA EXPRIMĂRII NU POATE PREJUDICIA ONOAREA, DEMNITATEA SAU DREPTUL ALTEI PERSOANE LA VIZIUNE PROPRIE.

(3) SUNT INTERZISE ȘI PEDEPSITE PRIN LEGE CONTESTAREA ȘI DEFĂIMAREA STATULUI ȘI A POPORULUI, ÎNDEMNUL LA RĂZBOI DE AGRESIUNE, LA URĂ NAȚIONALĂ, RASIALĂ SAU RELIGIOASĂ, INCITAREA LA DISCRIMINARE, LA SEPARATISM TERITORIAL, LA VIOLENȚĂ PUBLICĂ, PRECUM ȘI ALTE MANIFESTĂRI CE ATENTEAZĂ LA REGIMUL CONSTITUȚIONAL.

Articolul 33

LIBERTATEA CREAȚIEI

(1) LIBERTATEA CREAȚIEI ARTISTICE ȘI ȘTIINȚIFICE ESTE GARANTATĂ. CREAȚIA NU ESTE SUPUSĂ CENZURII.

(2) DREPTUL CETĂȚENILOR LA PROPRIETATEA INTELECTUALĂ, INTERESELE LOR MATERIALE ȘI MORALE CE APAR ÎN LEGĂTURĂ CU DIVERSE GENURI DE CREAȚIE INTELECTUALĂ SUNT APĂRATE DE LEGE.

(3) Statul contribuie la păstrarea, la dezvoltarea și la propagarea realizărilor culturii și științei, naționale și mondiale.

Articolul 34

DREPTUL LA INFORMAȚIE

(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.

(2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

(3) Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională.

(4) Mijloacele de informare publică, de stat sau private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice.

(5) Mijloacele de informare publică nu sunt supuse cenzurii.

Articolul 35

DREPTUL LA ÎNVĂȚĂTURĂ

(1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare.

(2) Statul asigură, în condițiile legii, dreptul de a alege limba de educare și instruire a persoanelor.

(3) Studierea limbii române se asigură în instituțiile de învățământ de toate gradele.

(4) Învățământul de stat este gratuit.

(5) Instituțiile de învățământ, inclusiv cele nestatale, se înființează și își desfășoară activitatea în condițiile legii.

(6) Instituțiile de învățământ superior beneficiază de dreptul la autonomie.

(7) Învățământul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.

(8) Statul asigură, în condițiile legii, libertatea învățământului religios. Învățământul de stat este laic.

(9) Dreptul prioritar de a alege sfera de instruire a copiilor revine părinților.

Articolul 36

DREPTUL LA OCROTIREA SĂNĂTĂȚII

(1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.

(2) Minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.

(3) Structura sistemului național de ocrotire a sănătății și mijloacele de protecție a sănătății fizice și mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii organice.

Articolul 37

DREPTUL LA UN MEDIU ÎNCONJURĂTOR SĂNĂTOS

(1) Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive.

(2) Statul garantează fiecărui om dreptul la accesul liber și la răspândirea informațiilor veridice privitoare la starea mediului natural, la condițiile de viață și de muncă, la calitatea produselor alimentare și a obiectelor de uz casnic.

(3) Tăinuirea sau falsificarea informațiilor despre factorii ce sunt în detrimentul sănătății oamenilor se interzice prin lege.

(4) Persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății și avutului unei persoane ca urmare a unor contravenții ecologice.

Articolul 38

DREPTUL DE VOT ȘI DREPTUL DE A FI ALES

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 39

DREPTUL LA ADMINISTRARE

(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Articolul 40

LIBERTATEA ÎNTRUNIRILOR

Mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme.

Articolul 41

LIBERTATEA PARTIDELOR ȘI A ALTOR ORGANIZAȚII SOCIAL-POLITICE

(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

(2) Partidele și alte organizații social-politice sunt egale în fața legii.

(3) Statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.

(4) Partidele și alte organizații social-politice care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova sunt neconstituționale.

(5) Asociațiile secrete sunt interzise.

(6) Activitatea partidelor constituite din cetățeni străini este interzisă.

(7) Funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică.

Articolul 42

DREPTUL DE A ÎNTEMEIA ȘI DE A SE AFILIA LA SINDICATE

(1) Orice salariat are dreptul de a întemeia și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

(2) Sindicatele se constituie și își desfășoară activitatea potrivit cu statutele lor, în condițiile legii. Ele contribuie la apărarea intereselor profesionale, economice și sociale ale salariaților.

Articolul 43

DREPTUL LA MUNCĂ ȘI LA PROTECȚIA MUNCII

(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.

Articolul 44

INTERZICEREA MUNCII FORȚATE

(1) Munca forțată este interzisă.

(2) Nu constituie muncă forțată:
A) serviciul cu caracter militar sau activitățile desfășurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu satisfac serviciul militar obligatoriu;

B) MUNCA UNEI PERSOANE CONDAMNATE, PRESTATĂ ÎN CONDIȚII NORMALE, ÎN PERIOADA DE DETENȚIE SAU DE LIBERTATE CONDIȚIONATĂ;

C) PRESTAȚIILE IMPUSE ÎN SITUAȚIA CREATĂ DE CALAMITĂȚI ORI DE ALT PERICOL, PRECUM ȘI CELE CARE FAC PARTE DIN OBLIGAȚIILE CIVILE NORMALE, STABILITE DE LEGE.

Articolul 45

DREPTUL LA GREVĂ

(1) Dreptul la grevă este recunoscut. Grevele pot fi declanșate numai în scopul apărării intereselor profesionale cu caracter economic și social ale salariaților.

(2) Legea stabilește condițiile de exercitare a dreptului la grevă, precum și răspunderea pentru declanșarea nelegitimă a grevelor.

Articolul 46

DREPTUL LA PROPRIETATE PRIVATĂ ȘI PROTECȚIA ACESTEIA

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 47

DREPTUL LA ASISTENȚĂ ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 48

FAMILIA

(1) Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

(2) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

(3) Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege.

(4) Copiii sunt obligați să aibă grijă de părinți și să le acorde ajutor.

Articolul 49

PROTECȚIA FAMILIEI ȘI A COPIILOR ORFANI

(1) Statul facilitează, prin măsuri economice și prin alte măsuri, formarea familiei și îndeplinirea obligațiilor ce îi revin.

(2) Statul ocrotește maternitatea, copiii și tinerii, stimulând dezvoltarea instituțiilor necesare.

(3) Toate preocupările privind întreținerea, instruirea și educația copiilor orfani și a celor lipsiți de ocrotirea părinților revin statului și societății. Statul stimulează și sprijină activitatea de binefacere față de acești copii.

Articolul 50

OCROTIREA MAMEI, COPIILOR ȘI A TINERILOR

(1) Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială. Toți copiii, inclusiv cei născuți în afara căsătoriei, se bucură de aceeași ocrotire socială.

(2) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.

(3) Statul acordă alocațiile necesare pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copiilor bolnavi ori cu dizabilități. Alte forme de asistență socială pentru copii și tineri se stabilesc prin lege.

(4) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.

(5) Autoritățile publice asigură condiții pentru participarea liberă a tinerilor la viața socială, economică, culturală și sportivă a țării.

Articolul 51

PROTECȚIA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

(1) Persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.

(2) Nimeni nu poate fi supus niciunui tratament medical forțat, decât în cazurile prevăzute de lege.

Articolul 52

DREPTUL DE PETIȚIONARE

(1) Cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor.

(2) Organizațiile legal constituite au dreptul să adreseze petiții exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezintă.

Articolul 53

DREPTUL PERSOANEI VĂTĂMATE DE O AUTORITATE PUBLICĂ

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54

RESTRÂNGEREA EXERCIȚIULUI UNOR DREPTURI SAU AL UNOR LIBERTĂȚI

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității te-

RITORIALE, BUNĂSTĂRII ECONOMICE A ȚĂRII, ORDINII PUBLICE, ÎN SCOPUL PREVENIRII TULBURĂRILOR ÎN MASĂ ȘI INFRACȚIUNILOR, PROTEJĂRII DREPTURILOR, LIBERTĂȚILOR ȘI DEMNITĂȚII ALTOR PERSOANE, ÎMPIEDICĂRII DIVULGĂRII INFORMAȚIILOR CONFIDENȚIALE SAU GARANTĂRII AUTORITĂȚII ȘI IMPARȚIALITĂȚII JUSTIȚIEI.

(3) PREVEDERILE ALINEATULUI (2) NU ADMIT RESTRÂNGEREA DREPTURILOR PROCLAMATE ÎN ARTICOLELE 20-24.

(4) RESTRÂNGEREA TREBUIE SĂ FIE PROPORȚIONALĂ CU SITUAȚIA CARE A DETERMINAT-O ȘI NU POATE ATINGE EXISTENȚA DREPTULUI SAU A LIBERTĂȚII.

Capitolul III

ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE

Articolul 55

EXERCITAREA DREPTURILOR ȘI A LIBERTĂȚILOR

Orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.

Articolul 56

DEVOTAMENTUL FAȚĂ DE ȚARĂ

(1) Devotamentul față de țară este sacru.

(2) Cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice, precum și militarii, răspund de îndeplinirea cu credință a obligațiilor ce le revin și, în cazurile prevăzute de lege, depun jurământul cerut de ea.

Articolul 57

APĂRAREA PATRIEI

(1) Apărarea Patriei este un drept și o datorie sfântă a fiecărui cetățean.

(2) Serviciul militar este satisfăcut în cadrul forțelor militare, destinate apărării naționale, pazei frontierei și menținerii ordinii publice, în condițiile legii.

Articolul 58

CONTRIBUȚII FINANCIARE

(1) Cetățenii au obligația sa contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice.

(2) Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale.

(3) Orice alte prestații sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege.

Articolul 59

PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ȘI OCROTIREA MONUMENTELOR

Protecția mediului înconjurător, conservarea și ocrotirea monumentelor istorice și culturale constituie o obligație a fiecărui cetățean.

Capitolul III[1]

AVOCATUL POPORULUI

Articolul 59[1]

STATUTUL ȘI ROLUL AVOCATULUI POPORULUI

(1) Avocatul Poporului asigură promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(2) Poate fi numit Avocat al Poporului persoana care se bucură de o reputație ireproșabilă, are înaltă competență profesională și activitate notorie în domeniul apărării și promovării drepturilor omului.

(3) Avocatul Poporului este numit în funcție de către Parlament, cu votul majorității deputaților aleși, în baza unei proceduri transparente de selecție, prevăzută de lege, pentru un mandat de 7 ani, care nu poate fi reînnoit. Pe durata mandatului, Avocatul Poporului este independent și imparțial. Acesta nu poate fi supus niciunui mandat imperativ sau reprezentativ.

(4) Avocatul Poporului nu răspunde juridic pentru opiniile exprimate în legătură cu exercitarea mandatului.

(5) Avocatul Poporului nu poate îndeplini nicio altă funcție remunerată, cu excepția activității didac-

tice, științifice sau de creație. Avocatul Poporului nu are dreptul să desfășoare activitate politică și nu poate fi membru al vreunui partid politic.

(6) Imixtiunea în activitatea Avocatului Poporului, ignorarea intenționată a sesizărilor și a recomandărilor acestuia, precum și împiedicarea sub orice formă a activității lui atrag răspunderea juridică în conformitate cu legea.

(7) Avocatul Poporului poate fi revocat din funcție cu votul a 2/3 din deputații aleși, cu respectarea procedurii stabilite de lege, care să prevadă audierea prealabilă a acestuia.

(8) Modul de organizare și funcționare a instituției Avocatului Poporului se stabilește prin lege organică.

TITLUL III

AUTORITĂȚILE PUBLICE

Capitolul IV

PARLAMENTUL

Secțiunea 1

ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE

Articolul 60

PARLAMENTUL, ORGAN REPREZENTATIV SUPREM ȘI LEGISLATIV

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputați.

Articolul 61

ALEGEREA PARLAMENTULUI

(1) Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Modul de organizare și de desfășurare a alegerilor este stabilit prin lege organică.

(3) Alegerile deputaților în Parlament se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.

Articolul 62

VALIDAREA MANDATULUI DE DEPUTAT

Curtea Constituțională, la propunerea Comisiei Electorale Centrale, hotărăște validarea mandatului de deputat sau nevalidarea lui în cazul încălcării legislației electorale.

Articolul 63

DURATA MANDATULUI

(1) Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

(2) Parlamentul se întrunește, la convocarea Președintelui Republicii Moldova, în cel mult 30 de zile de la alegeri.

(3) Mandatul Parlamentului se prelungește până la întrunirea legală a noii componențe. În această perioadă nu poate fi modificată Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(4) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament.

Articolul 64

ORGANIZAREA INTERNĂ

(1) Structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament. Resurse-

le financiare ale Parlamentului sunt prevăzute în bugetul aprobat de acesta.

(2) Președintele Parlamentului se alege prin vot secret, cu majoritatea voturilor deputaților aleși, pe durata mandatului Parlamentului. El poate fi revocat în orice moment prin vot secret de către Parlament cu o majoritate de cel puțin două treimi din voturile tuturor deputaților.

(3) Vicepreședinții se aleg la propunerea Președintelui Parlamentului, cu consultarea fracțiunilor parlamentare.

Articolul 65

CARACTERUL PUBLIC AL ȘEDINȚELOR

(1) Ședințele Parlamentului sunt publice.

(2) Parlamentul poate hotărî ca anumite ședințe să fie închise.

Articolul 66

ATRIBUȚIILE DE BAZĂ

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

A) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;

B) declară referendumuri;

C) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;

D) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;

E) aprobă doctrina militară a statului;

F) EXERCITĂ CONTROLUL PARLAMENTAR ASUPRA PUTERII EXECUTIVE, SUB FORMELE ȘI ÎN LIMITELE PREVĂZUTE DE CONSTITUȚIE;

G) RATIFICĂ, DENUNȚĂ, SUSPENDĂ ȘI ANULEAZĂ ACȚIUNEA TRATATELOR INTERNAȚIONALE ÎNCHEIATE DE REPUBLICA MOLDOVA;

H) APROBĂ BUGETUL STATULUI ȘI EXERCITĂ CONTROLUL ASUPRA LUI;

I) EXERCITĂ CONTROLUL ASUPRA ACORDĂRII ÎMPRUMUTURILOR DE STAT, ASUPRA AJUTORULUI ECONOMIC ȘI DE ALTĂ NATURĂ ACORDAT UNOR STATE STRĂINE, ASUPRA ÎNCHEIERII ACORDURILOR PRIVIND ÎMPRUMUTURILE ȘI CREDITELE DE STAT DIN SURSE STRĂINE;

J) ALEGE ȘI NUMEȘTE PERSOANE OFICIALE DE STAT, ÎN CAZURILE PREVĂZUTE DE LEGE;

K) APROBĂ ORDINELE ȘI MEDALIILE REPUBLICII MOLDOVA;

L) DECLARĂ MOBILIZAREA PARȚIALĂ SAU GENERALĂ;

M) DECLARĂ STAREA DE URGENȚĂ, DE ASEDIU ȘI DE RĂZBOI;

N) INIȚIAZĂ CERCETAREA ȘI AUDIEREA ORICĂROR CHESTIUNI CE SE REFERĂ LA INTERESELE SOCIETĂȚII;

O) SUSPENDĂ ACTIVITATEA ORGANELOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE, ÎN CAZURILE PREVĂZUTE DE LEGE;

P) ADOPTĂ ACTE PRIVIND AMNISTIA;

R) ÎNDEPLINEȘTE ALTE ATRIBUȚII, STABILITE PRIN CONSTITUȚIE ȘI LEGI.

Articolul 67

SESIUNI

(1) Parlamentul se întrunește în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iulie. A doua sesiune începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie.

(2) Parlamentul se întrunește și în sesiuni extraordinare sau speciale, la cererea Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului sau a unei treimi din deputați.

Secțiunea a 2-a

STATUTUL DEPUTAȚILOR

Articolul 68

MANDATUL REPREZENTATIV

(1) În exercitarea mandatului, deputații sunt în serviciul poporului.

(2) Orice mandat imperativ este nul.

Articolul 69

MANDATUL DEPUTAȚILOR

(1) Deputații intră în exercițiul mandatului sub condiția validării.

(2) Calitatea de deputat încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou-ales, în caz de demi-

SIE, DE RIDICARE A MANDATULUI, DE INCOMPATIBILITATE SAU DE DECES.

Articolul 70

INCOMPATIBILITĂȚI ȘI IMUNITĂȚI

(1) CALITATEA DE DEPUTAT ESTE INCOMPATIBILĂ CU EXERCITAREA ORICĂREI ALTE FUNCȚII RETRIBUITE, CU EXCEPȚIA ACTIVITĂȚII DIDACTICE ȘI ȘTIINȚIFICE.

(2) ALTE INCOMPATIBILITĂȚI SE STABILESC PRIN LEGE ORGANICĂ.

(3) DEPUTATUL NU POATE FI REȚINUT, ARESTAT, PERCHEZIȚIONAT, CU EXCEPȚIA CAZURILOR DE INFRACȚIUNE FLAGRANTĂ, SAU TRIMIS ÎN JUDECATĂ FĂRĂ ÎNCUVIINȚAREA PARLAMENTULUI, DUPĂ ASCULTAREA SA.

Articolul 71

INDEPENDENȚA OPINIILOR

DEPUTATUL NU POATE FI PERSECUTAT SAU TRAS LA RĂSPUNDERE JURIDICĂ PENTRU VOTURILE SAU PENTRU OPINIILE EXPRIMATE ÎN EXERCITAREA MANDATULUI.

Secțiunea a 3-a
LEGIFERAREA

Articolul 72
CATEGORII DE LEGI

(1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare.

(2) Legile constituționale sunt cele de revizuire a Constituției.

(3) Prin lege organică se reglementează:
A) sistemul electoral;

B) organizarea și desfășurarea referendumului;

C) organizarea și funcționarea Parlamentului;

D) organizarea și funcționarea Guvernului;

E) organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ;

F) organizarea administrației locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;

G) organizarea și funcționarea partidelor politice;

H) modul de stabilire a zonei economice exclusive;

I) regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;

J) regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele și protecția socială;

K) ORGANIZAREA GENERALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI;

L) REGIMUL GENERAL AL CULTELOR RELIGIOASE;

M) REGIMUL STĂRII DE URGENȚĂ, DE ASEDIU ȘI DE RĂZBOI;

N) INFRACȚIUNILE, PEDEPSELE ȘI REGIMUL EXECUTĂRII ACESTORA;

O) ACORDAREA AMNISTIEI ȘI GRAȚIERII;

P) CELELALTE DOMENII PENTRU CARE, ÎN CONSTITUȚIE, SE PREVEDE ADOPTAREA DE LEGI ORGANICE;

R) ALTE DOMENII PENTRU CARE PARLAMENTUL CONSIDERĂ NECESARĂ ADOPTAREA DE LEGI ORGANICE.

(4) LEGILE ORDINARE INTERVIN ÎN ORICE DOMENIU AL RELAȚIILOR SOCIALE, CU EXCEPȚIA CELOR REZERVATE LEGILOR CONSTITUȚIONALE ȘI LEGILOR ORGANICE.

Articolul 73

INIȚIATIVA LEGISLATIVĂ

DREPTUL DE INIȚIATIVĂ LEGISLATIVĂ APARȚINE DEPUTAȚILOR ÎN PARLAMENT, PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA, GUVERNULUI, ADUNĂRII POPULARE A UNITĂȚII TERITORIALE AUTONOME GĂGĂUZIA.

Articolul 74

ADOPTAREA LEGILOR ȘI A HOTĂRÂRILOR

(1) LEGILE ORGANICE SE ADOPTĂ CU VOTUL MAJORITĂȚII DEPUTAȚILOR ALEȘI, DUPĂ CEL PUȚIN DOUĂ LECTURI.

(2) LEGILE ORDINARE ȘI HOTĂRÂRILE SE ADOPTĂ CU VOTUL MAJORITĂȚII DEPUTAȚILOR PREZENȚI.

(3) Proiectele de lege prezentate de Guvern, precum și propunerile legislative ale deputaților acceptate de acesta sunt examinate de Parlament în modul și după prioritățile stabilite de Guvern, inclusiv în procedură de urgență. Alte propuneri legislative se examinează în modul stabilit.

(4) Legile se trimit spre promulgare Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 75

REFERENDUMUL

(1) Cele mai importante probleme ale societății și ale statului sunt supuse referendumului.

(2) Hotărârile adoptate potrivit rezultatelor referendumului republican au putere juridică supremă.

Articolul 76

INTRAREA ÎN VIGOARE A LEGII

Legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistența acesteia.

Capitolul V

Președintele Republicii Moldova

Articolul 77

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA, ȘEFUL STATULUI

(1) Președintele Republicii Moldova este șeful statului.

(2) Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

Articolul 78

ALEGEREA PREȘEDINTELUI

(1) Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba română.

(3) Este declarat ales candidatul care a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor ce au participat la alegeri.

(4) În cazul în care nici unul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se organizează al

DOILEA TUR DE SCRUTIN, ÎNTRE PRIMII DOI CANDIDAȚI STABILIȚI ÎN ORDINEA NUMĂRULUI DE VOTURI OBȚINUTE ÎN PRIMUL TUR. ESTE DECLARAT ALES CANDIDATUL CARE A OBȚINUT CEL MAI MARE NUMĂR DE VOTURI, CU CONDIȚIA CĂ NUMĂRUL ACESTORA E MAI MARE DECÂT NUMĂRUL VOTURILOR EXPRIMATE ÎMPOTRIVA CANDIDATULUI.

(6) PROCEDURA DE ALEGERE A PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA ESTE STABILITĂ PRIN LEGE ORGANICĂ.

Articolul 79

VALIDAREA MANDATULUI ȘI DEPUNEREA JURĂMÂNTULUI

(1) REZULTATUL ALEGERILOR PENTRU FUNCȚIA DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA ESTE VALIDAT DE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ.

(2) CANDIDATUL A CĂRUI ALEGERE A FOST VALIDATĂ DEPUNE ÎN FAȚA PARLAMENTULUI ȘI A CURȚII CONSTITUȚIONALE, CEL TÂRZIU LA 45 DE ZILE DUPĂ ALEGERI, URMĂTORUL JURĂMÂNT:

„JUR SĂ-MI DĂRUIESC TOATĂ PUTEREA ȘI PRICEPEREA PROPĂȘIRII REPUBLICII MOLDOVA, SĂ RESPECT CONSTITUȚIA ȘI LEGILE ȚĂRII, SĂ APĂR DEMOCRAȚIA, DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI, SUVERANITATEA, INDEPENDENȚA, UNITATEA ȘI INTEGRITATEA TERITORIALĂ A MOLDOVEI”.

Articolul 80

DURATA MANDATULUI

(1) Mandatul Președintelui Republicii Moldova durează 4 ani și se exercită de la data depunerii jurământului.

(2) Președintele Republicii Moldova își exercită mandatul până la depunerea jurământului de către Președintele nou-ales.

(3) Mandatul Președintelui Republicii Moldova poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

(4) Nicio persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al Republicii Moldova decât pentru cel mult două mandate consecutive.

Articolul 81

INCOMPATIBILITĂȚI ȘI IMUNITĂȚI

(1) Calitatea de Președinte al Republicii Moldova este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite.

(2) Președintele Republicii Moldova se bucură de imunitate. El nu poate fi tras la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.

(3) Parlamentul poate hotărî punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova, cu votul a cel puțin două treimi din numărul deputaților aleși,

ÎN CAZUL ÎN CARE SĂVÂRȘEȘTE O INFRACȚIUNE. COMPETENȚA DE JUDECATĂ APARȚINE CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE, ÎN CONDIȚIILE LEGII. PREȘEDINTELE ESTE DEMIS DE DREPT LA DATA RĂMÂNERII DEFINITIVE A SENTINȚEI DE CONDAMNARE.

Articolul 82

NUMIREA GUVERNULUI

[Art.82 abrogat prin Legea nr.1115-XIV din 05.07.2000, în vigoare 28.07.2000]

Articolul 83

PARTICIPAREA LA ȘEDINȚELE GUVERNULUI. CONSULTAREA GUVERNULUI

[Art.83 abrogat prin Legea nr.1115-XIV din 05.07.2000, în vigoare 28.07.2000]

Articolul 84

MESAJE

(1) PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA POATE LUA PARTE LA LUCRĂRILE PARLAMENTULUI.

(2) PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA ADRESEAZĂ PARLAMENTULUI MESAJE CU PRIVIRE LA PRINCIPALELE PROBLEME ALE NAȚIUNII.

Articolul 85

DIZOLVAREA PARLAMENTULUI

(1) În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

(3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(4) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.

Articolul 86

ATRIBUȚII ÎN DOMENIUL POLITICII EXTERNE

(1) Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul și în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului.

(2) Președintele Republicii Moldova, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentan-

ții diplomatici ai Republicii Moldova și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Președintele Republicii Moldova primește scrisorile de acreditare și de rechemare ale reprezentanților diplomatici ai altor state în Republica Moldova.

Articolul 87

ATRIBUȚII ÎN DOMENIUL APĂRĂRII

(1) Președintele Republicii Moldova este comandantul suprem al forțelor armate.

(2) Președintele Republicii Moldova poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau generală.

(3) În caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Președintele Republicii Moldova ia măsuri pentru respingerea agresiunii, declară stare de război și le aduce, neîntârziat, la cunoștința Parlamentului. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanșarea agresiunii.

(4) Președintele Republicii Moldova poate lua și alte măsuri pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice, în limitele și în condițiile legii.

Articolul 88

ALTE ATRIBUȚII

Președintele Republicii Moldova îndeplinește și următoarele atribuții:

A) conferă decorații și titluri de onoare;

B) acordă grade militare supreme prevăzute de lege;

C) soluționează problemele cetățeniei Republicii Moldova și acordă azil politic;

D) numește în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege;

E) acordă grațiere individuală;

F) poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința asupra problemelor de interes național;

G) acordă ranguri diplomatice;

H) conferă grade superioare de clasificare lucrătorilor din procuratură, judecătorii și altor categorii de funcționari, în condițiile legii;

I) suspendează actele Guvernului, ce contravin legislației, până la adoptarea hotărârii definitive a Curții Constituționale;

J) exercită și alte atribuții stabilite prin lege.

Articolul 89

SUSPENDAREA DIN FUNCȚIE

(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele Republicii Moldova poate fi suspendat din funcție de Parlament, cu votul a două treimi din deputați.

(2) Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din deputați și se aduce, neîntârziat, la cunoștința Președintelui Republicii Moldova. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.

Articolul 90

VACANȚA FUNCȚIEI

(1) Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz de expirare a mandatului, de demisie, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces.

(2) Cererea de demisie a Președintelui Republicii Moldova este prezentată Parlamentului, care se pronunță asupra ei.

(3) Imposibilitatea exercitării atribuțiilor mai mult de 60 de zile de către Președintele Republicii Moldova este confirmată de Curtea Constituțională în termen de 30 de zile de la sesizare.

(4) În termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.

Articolul 91

INTERIMATUL FUNCȚIEI

Dacă funcția de Președinte al Republicii Moldova devine vacantă sau dacă Președintele este demis ori dacă se află în imposibilitatea temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Primul-ministru.

Articolul 92

RĂSPUNDEREA PREȘEDINTELUI INTERIMAR

Dacă persoana care asigură interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova săvârșește fapte grave, prin care încalcă prevederile Constituției, se aplică articolul 89 alineatul (1) și articolul 91.

Articolul 93

PROMULGAREA LEGILOR

(1) Președintele Republicii Moldova promulgă legile.

(2) Președintele Republicii Moldova este în drept, în cazul în care are obiecții asupra unei legi, să o trimită, în termen de cel mult două săptămâni, spre reexaminare, Parlamentului. În cazul în care Parlamentul își menține hotărârea adoptată anterior, Președintele promulgă legea.

Articolul 94

ACTELE PREȘEDINTELUI

(1) În exercitarea atribuțiilor sale, Președintele Republicii Moldova emite decrete, obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului. Decretele se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Decretele emise de Președinte în exercitarea atribuțiilor sale prevăzute în articolul 86 alineatul (2), articolul 87 alineatele (2), (3) și (4) se contrasemnează de către Primul-ministru.

Articolul 95

RESURSELE FINANCIARE ALE APARATULUI PREȘEDINTELUI, INDEMNIZAȚIA ȘI ALTE DREPTURI

(1) Resursele financiare ale aparatului Președintelui Republicii Moldova se aprobă, la propunerea acestuia, de către Parlament și se includ în bugetul de stat.

(2) Indemnizația și alte drepturi ale Președintelui Republicii Moldova se stabilesc prin lege..

Capitolul VI

GUVERNUL

Articolul 96

ROLUL

(1) Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice.

(2) În exercitarea atribuțiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, acceptat de Parlament.

Articolul 97

STRUCTURA

Guvernul este alcătuit din Prim-ministru, prim-viceprim-ministru, viceprim-miniștri, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică.

Articolul 98

ÎNVESTITURA

(1) După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

(2) Candidatul pentru funcția de Prim-ministru va cere, în termen de 15 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate și a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul de activitate și lista Guvernului se dezbat în ședința Parlamentului. Acesta acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților aleși.

(4) În baza votului de încredere acordat de Parlament, Președintele Republicii Moldova numește Guvernul.

(5) Guvernul își exercită atribuțiile din ziua depunerii jurământului de către membrii lui în fața Președintelui Republicii Moldova.

(6) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a funcției, Președintele Republicii Moldova revocă și numește, la propunerea Prim-ministrului, pe unii membri ai Guvernului.

Articolul 99

INCOMPATIBILITĂȚI

(1) Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite.

(2) Alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică.

Articolul 100

ÎNCETAREA FUNCȚIEI DE MEMBRU AL GUVERNULUI

Funcția de membru al Guvernului încetează în caz de demisie, de revocare, de incompatibilitate sau de deces.

Articolul 101

PRIM-MINISTRUL

(1) Prim-ministrul conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin.

(2) În cazul imposibilității Prim-ministrului de a-și exercita atribuțiile sau în cazul decesului acestuia, Președintele Republicii Moldova va desemna un alt membru al Guvernului ca Prim-ministru interimar până la formarea noului Guvern. Interimatul pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor încetează, dacă Prim-ministrul își reia activitatea în Guvern.

(3) În cazul demisiei Prim-ministrului, demisionează întregul Guvern.

Articolul 102

ACTELE GUVERNULUI

(1) Guvernul adoptă hotărâri, ordonanțe și dispoziții.

(2) Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legilor.

(3) Ordonanțele se emit în condițiile articolului 106^2.

(4) Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de Prim-ministru, se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii lor în execu-

tare și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau ordonanței.

(5) Dispozițiile se emit de Prim-ministru pentru organizarea activității interne a Guvernului.

Articolul 103
ÎNCETAREA MANDATULUI

(1) Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor pentru un nou Parlament.

(2) Guvernul, în cazul exprimării votului de neîncredere de către Parlament, al demisiei Prim-ministrului sau în condițiile alineatului (1), îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice, până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern.

Capitolul VII

RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU GUVERNUL

Articolul 104

INFORMAREA PARLAMENTULUI

(1) Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.

Articolul 105

ÎNTREBĂRI ȘI INTERPELĂRI

(1) Guvernul și fiecare dintre membrii săi sunt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați.

(2) Parlamentul poate adopta o moțiune prin care să-și exprime poziția față de obiectul interpelării.

Articolul 106

EXPRIMAREA NEÎNCREDERII

(1) Parlamentul, la propunerea a cel puțin o pătrime din deputați, își poate exprima neîncrederea în Guvern, cu votul majorității deputaților.

(2) Inițiativa de exprimare a neîncrederii se examinează după 3 zile de la data prezentării în Parlament.

Articolul 106[1]

ANGAJAREA RĂSPUNDERII GUVERNULUI

(1) Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului asupra unui program, unei declarații de politică generală sau unui proiect de lege.

(2) Guvernul este demis dacă moțiunea de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, declarației de politică generală sau proiectului de lege, a fost votată în condițiile articolului 106.

(3) Dacă Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat se consideră adoptat, iar programul sau declarația de politică generală devine obligatorie pentru Guvern.

Articolul 106[2]

DELEGAREA LEGISLATIVĂ

(1) În vederea realizării programului de activitate al Guvernului, Parlamentul poate adopta, la propunerea acestuia, o lege specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul și data până la care se pot emite ordonanțe.

(3) Ordonanțele intră în vigoare la data publicării, fără a fi promulgate.

(4) Dacă legea de abilitare o cere, ordonanțele se supun aprobării Parlamentului. Proiectul de lege privind aprobarea ordonanțelor se prezintă în termenul stabilit în legea de abilitare. Nerespectarea acestui termen atrage încetarea efectelor ordonanței. Dacă Parlamentul nu respinge proiectul de lege privind aprobarea ordonanțelor, acestea rămân în vigoare.

(5) După expirarea termenului stabilit pentru emiterea ordonanțelor, acestea pot fi abrogate, suspendate sau modificate numai prin lege.

Capitolul VIII

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

Articolul 107

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ CENTRALĂ DE SPECIALITATE

(1) Organele centrale de specialitate ale statului sunt ministerele. Ele traduc în viață, în temeiul legii, politica Guvernului, hotărârile și dispozițiile lui, conduc domeniile încredințate și sunt responsabile de activitatea lor.

(2) În scopul conducerii, coordonării și exercitării controlului în domeniul organizării economiei și în alte domenii care nu intră nemijlocit în atribuțiile ministerelor, se înființează, în condițiile legii, și alte autorități administrative.

Articolul 108

FORȚELE ARMATE

(1) Forțele armate sunt subordonate exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale.

(2) Structura sistemului național de apărare se stabilește prin lege organică.

Articolul 109

PRINCIPIILE DE BAZĂ ALE ADMINISTRĂRII PUBLICE LOCALE

(1) Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit.

(2) Autonomia privește atât organizarea și funcționarea administrației publice locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă.

(3) Aplicarea principiilor enunțate nu poate afecta caracterul de stat unitar.

Articolul 110

ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ

(1) Teritoriul Republicii Moldova este organizat, sub aspect administrativ, în sate, orașe, raioane și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia. În condițiile legii, unele orașe pot fi declarate municipii.

(2) Localităților din stânga Nistrului le pot fi atribuite forme și condiții speciale de autonomie în conformitate cu statutul special adoptat prin lege organică.

(3) Statutul capitalei Republicii Moldova orașul Chișinău se reglementează prin lege organică.

Articolul 111

UNITATEA TERITORIALĂ AUTONOMĂ GĂGĂUZIA

(1) Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural.

(2) Pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sunt garantate toate drepturile și libertățile prevăzute de Constituția și legislația Republicii Moldova.

(3) În unitatea teritorială autonomă Găgăuzia activează organe reprezentative și executive potrivit legii.

(4) Pământul, subsolul, apele, regnul vegetal și cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sunt proprietate a poporului Republicii Moldova și constituie totodată baza economică a Găgăuziei.

(5) Bugetul unității teritoriale autonome Găgăuzia se formează în conformitate cu normele stabilite în legea care reglementează statutul special al Găgăuziei.

(6) Controlul asupra respectării legislației Republicii Moldova în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia se exercită de Guvern, în condițiile legii.

(7) Legea organică care reglementează statutul special al unității teritoriale autonome Găgăuzia poate fi modificată cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși în Parlament.

Articolul 112

AUTORITĂȚILE SĂTEȘTI ȘI ORĂȘENEȘTI

(1) Autoritățile administrației publice, prin care se exercită autonomia locală în sate și în orașe, sunt consiliile locale alese și primarii aleși.

(2) Consiliile locale și primarii activează, în condițiile legii, ca autorități administrative autonome și rezolvă treburile publice din sate și orașe.

(3) Modul de alegere a consiliilor locale și a primarilor, precum și atribuțiile lor, este stabilit de lege.

Articolul 113

CONSILIUL RAIONAL

(1) Consiliul raional coordonează activitatea consiliilor sătești și orășenești în vederea realizării serviciilor publice de interes raional.

(2) Consiliul raional este ales și funcționează în condițiile legii.

(3) Raporturile dintre autoritățile publice locale au la bază principiile autonomiei, legalității și colaborării în rezolvarea problemelor comune.

Capitolul IX

AUTORITATEA JUDECĂTOREASCĂ

Secțiunea 1

INSTANȚELE JUDECĂTOREȘTI

Articolul 114

ÎNFĂPTUIREA JUSTIȚIEI

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 115

INSTANȚELE JUDECĂTOREȘTI

(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică.

Articolul 116

STATUTUL JUDECĂTORILOR

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

[Art.116 alin.(3),(4) abrogate prin Legea nr.120 din 23.09.2021, în vigoare 01.04.2022]

(5) Deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie adoptate în baza unor criterii obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente, în condițiile legii. Promovarea sau transferul judecătorilor se face doar cu acordul acestora.

(5[1]) Judecătorii au doar imunitate funcțională în condițiile legii.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

(7) Funcția de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.

Articolul 117

CARACTERUL PUBLIC AL DEZBATERILOR JUDICIARE

În toate instanțele judecătorești ședințele de judecată sunt publice. Judecarea proceselor în ședință închisă se admite numai în cazurile stabilite prin lege, cu respectarea tuturor regulilor de procedură.

Articolul 118

LIMBA DE PROCEDURĂ ȘI DREPTUL LA INTERPRET

(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.

(2) Persoanele care nu posedă sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță prin interpret.

(3) În condițiile legii, procedura judiciară se poate efectua și într-o limbă acceptabilă pentru majoritatea persoanelor care participă la proces.

Articolul 119

FOLOSIREA CĂILOR DE ATAC

Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

Articolul 120

CARACTERUL OBLIGATORIU AL SENTINȚELOR ȘI AL ALTOR HOTĂRÂRI JUDECĂTOREȘTI DEFINITIVE

Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.

Articolul 121

RESURSELE FINANCIARE ALE INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI, INDEMNIZAȚIA ȘI ALTE DREPTURI

(1) Resursele financiare ale instanțelor judecătorești sunt aprobate de Parlament și sunt incluse în bugetul de stat.

(1¹) În procesul elaborării, aprobării și modificării bugetului instanțelor judecătorești se solicită avizul consultativ al Consiliului Superior al Magistraturii. Consiliul Superior al Magistraturii este în drept să prezinte Parlamentului propuneri la proiectul bugetului instanțelor judecătorești.

(2) Indemnizațiile și alte drepturi ale judecătorilor sunt stabilite prin lege.

(3) Instanțele judecătorești dispun de poliția pusă în serviciul lor.

Secțiunea a 2-a
CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

Articolul 121[1]
ROLUL

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței autorității judecătorești.

Articolul 122
COMPONENȚA

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este format din 12 membri: șase judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentând toate nivelurile instanțelor judecătorești, și șase persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate personală, cu experiență în domeniul dreptului sau în alt domeniu relevant, care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic.

(2) Procedura și condițiile de alegere, numire și încetare a mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii sunt stabilite de lege. Membrii Consiliului Superior al Magistraturii pot fi revocați, în condițiile legii.

(3) Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii care nu fac parte din rândul judecătorilor sunt selectați prin concurs,

în baza unei proceduri transparente, în bază de merit, și sunt numiți de Parlament cu votul a trei cincimi din deputații aleși.

(4) Dacă numirea candidaților care nu fac parte din rândul judecătorilor la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii în condițiile alineatului (3) a eșuat, procedura și condițiile de numire a acestora sunt stabilite de lege.

(5) Membrii Consiliului Superior al Magistraturii sunt aleși sau numiți pentru un mandat de 6 ani, fără posibilitatea de a deține două mandate.

Articolul 123
ATRIBUȚIILE

(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători. Consiliul Superior al Magistraturii își exercită atribuțiile în mod direct sau prin intermediul organelor sale specializate.

(2) Modul de organizare și funcționare al Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește prin lege organică.

Secțiunea a 3-a
PROCURATURA

Articolul 124
PROCURATURA

(1) Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege.

(2) Atribuțiile Procuraturii sunt exercitate de procurori.

(3) Competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege.

Articolul 125
PROCURORUL

(1) Procurorul General este numit în funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, pentru un mandat de 7 ani, care nu poate fi reînnoit.

(2) Procurorul General este demis din funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, în condițiile legii, pentru motive obiective și în temeiul unei proceduri transparente.

(3) Numirea, transferarea, promovarea și demiterea procurorilor ierarhic inferiori se efectuează de către Procurorul General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.

Articolul 125[1]

CONSILIUL SUPERIOR AL PROCURORILOR

(1) Consiliul Superior al Procurorilor este garantul independenței și imparțialității procurorilor.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor este constituit, în condițiile legii, din procurori aleși din cadrul procuraturilor de toate nivelurile și din reprezentanți ai altor autorități, instituții publice sau ai societății civile. Procurorii în cadrul Consiliului Superior al Procurorilor constituie o parte importantă.

(3) Consiliul Superior al Procurorilor asigură numirea, transferarea, promovarea în funcție și aplicarea măsurilor disciplinare față de procurori.

(4) Modul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Procurorilor se stabilește prin lege.

TITLUL IV

ECONOMIA NAȚIONALĂ ȘI FINANȚELE PUBLICE

Articolul 126

ECONOMIA

(1) Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă.

(2) Statul trebuie să asigure:
A) reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii;
B) libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție;
C) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;
D) stimularea cercetărilor științifice;
E) exploatarea rațională a pământului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale;
F) refacerea și protecția mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic;
G) sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții;
H) inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.

Articolul 127

PROPRIETATEA

(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Articolul 128

PROPRIETATEA CETĂȚENILOR STRĂINI ȘI A APATRIZILOR

(1) În Republica Moldova este ocrotită proprietatea altor state, a organizațiilor internaționale, a cetățenilor străini și a apatrizilor.

(2) Modul și condițiile de exercitare a dreptului de proprietate al persoanelor fizice și juridice străine, precum și al apatrizilor, pe teritoriul Republicii Moldova sunt reglementate prin lege.

Articolul 129

ACTIVITATEA ECONOMICĂ EXTERNĂ

(1) Parlamentul aprobă direcțiile principale ale activității economice externe, principiile utilizării împrumuturilor și creditelor străine.

(2) Guvernul asigură protejarea intereselor naționale în activitatea economică externă, promovează politica liberului schimb sau politica protecționistă, pornind de la interesele naționale.

Articolul 130

SISTEMUL FINANCIAR-CREDITAR

(1) Formarea, administrarea, utilizarea și controlul resurselor financiare ale statului, ale unităților administrativ-teritoriale și ale instituțiilor publice sunt reglementate prin lege.

(2) Moneda națională a Republicii Moldova este leul moldovenesc.

(3) Dreptul exclusiv la emisia monetară aparține Băncii Naționale a Republicii Moldova. Emisia se efectuează conform deciziei Parlamentului.

Articolul 131

BUGETUL PUBLIC NAȚIONAL

(1) Bugetul public național cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele raioanelor, orașelor și satelor.

(2) Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat și bugetului asigurărilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobării Parlamentului. În caz de formare a fondului extrabugetar, el se prezintă spre aprobare Parlamentului.

(3) Dacă bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat nu au fost adoptate prin lege cu cel puțin trei zile înainte de expirarea exercițiului bugetar, se aplică în continuare bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat ale anului precedent, până la adoptarea noilor bugete.

(4) Orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern.

(5) Bugetele raioanelor, orașelor și satelor se elaborează, se aprobă și se execută în condițiile legii.

(6) Nicio cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.

Articolul 132

SISTEMUL FISCAL

(1) Impozitele, taxele și orice venituri ale bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat, ale bugetelor raioanelor, orașelor și satelor se stabilesc, conform legii, de organele reprezentative respective.

(2) Orice alte prestări sunt interzise.

Articolul 133

CURTEA DE CONTURI

(1) Curtea de Conturi exercită controlul asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare publice.

(2) Curtea de Conturi este alcătuită din 7 membri.

(3) Președintele Curții de Conturi este numit de Parlament, la propunerea Președintelui acestuia, pentru un termen de 5 ani. Membrii Curții sunt numiți de Parlament, la propunerea Președintelui acesteia.

(4) Curtea de Conturi prezintă anual Parlamentului un raport asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice.

(5) Alte atribuții, precum și modul de organizare și funcționare a Curții de Conturi, se stabilesc prin lege organică.

TITLUL V

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Articolul 134

STATUTUL

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135

ATRIBUȚIILE

(1) Curtea Constituțională:
A) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
B) interpretează Constituția;
C) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
D) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

E) CONFIRMĂ REZULTATELE ALEGERII PARLAMENTULUI ȘI A PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA;
F) CONSTATĂ CIRCUMSTANȚELE CARE JUSTIFICĂ DIZOLVAREA PARLAMENTULUI, DEMITEREA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA SAU INTERIMATUL FUNCȚIEI DE PREȘEDINTE, PRECUM ȘI IMPOSIBILITATEA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA DE A-ȘI EXERCITA ATRIBUȚIILE MAI MULT DE 60 DE ZILE;
G) REZOLVĂ CAZURILE EXCEPȚIONALE DE NECONSTITUȚIONALITATE A ACTELOR JURIDICE, SESIZATE DE CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE;
H) HOTĂRĂȘTE ASUPRA CHESTIUNILOR CARE AU CA OBIECT CONSTITUȚIONALITATEA UNUI PARTID.

(2) CURTEA CONSTITUȚIONALĂ ÎȘI DESFĂȘOARĂ ACTIVITATEA DIN INIȚIATIVA SUBIECȚILOR PREVĂZUȚI DE LEGEA CU PRIVIRE LA CURTEA CONSTITUȚIONALĂ.

Articolul 136

STRUCTURA

(1) CURTEA CONSTITUȚIONALĂ SE COMPUNE DIN 6 JUDECĂTORI, NUMIȚI PENTRU UN MANDAT DE 6 ANI.

(2) DOI JUDECĂTORI SUNT NUMIȚI DE PARLAMENT, DOI DE GUVERN ȘI DOI DE CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII.

(3) JUDECĂTORII CURȚII CONSTITUȚIONALE ALEG, PRIN VOT SECRET, PREȘEDINTELE ACESTEIA.

Articolul 137

INDEPENDENȚA

Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.

Articolul 138

CONDIȚIILE PENTRU NUMIRE

Judecătorii Curții Constituționale trebuie să aibă o pregătire juridică superioară, o înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic sau în activitatea științifică.

Articolul 139

INCOMPATIBILITĂȚI

Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată retribuită, cu excepția activității didactice și științifice.

Articolul 140

HOTĂRÂRILE CURȚII CONSTITUȚIONALE

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.

TITLUL V[1]

INTEGRAREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Articolul 140[1]

ADERAREA LA TRATATELE CONSTITUTIVE ȘI LA ACTELE DE REVIZUIRE A TRATATELOR CONSTITUTIVE ALE UNIUNII EUROPENE

(1) Aderarea Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, precum și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, se stabilește de Parlament prin lege organică.

(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

TITLUL VI

REVIZUIREA CONSTITUȚIEI

Articolul 141

INIȚIATIVA REVIZUIRII

(1) Revizuirea Constituției poate fi inițiată de:

A) un număr de cel puțin 200000 de cetățeni ai Republicii Moldova cu drept de vot. Cetățeni care inițiază revizuirea Constituției trebuie să provină din cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul doi, iar în fiecare din ele trebuie să fie înregistrate cel puțin 20000 de semnături în sprijinul acestei inițiative;
B) un număr de cel puțin o treime de deputați în Parlament;
C) Guvern.

(2) Proiectele de legi constituționale vor fi prezentate Parlamentului numai împreună cu avizul Curții Constituționale, adoptat cu votul a cel puțin 4 judecători.

Articolul 142

LIMITELE REVIZUIRII

(1) Dispozițiile privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, precum și cele referitoare la neutralitatea permanentă a statului, pot fi revizuite numai cu aprobarea lor prin referendum, cu votul majorității cetățenilor înscriși în listele electorale.

(2) Nicio revizuire nu poate fi făcută, dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și libertăților

FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR SAU A GARANȚIILOR ACESTORA.

(3) CONSTITUȚIA NU POATE FI REVIZUITĂ PE DURATA STĂRII DE URGENȚĂ, DE ASEDIU ȘI DE RĂZBOI.

Articolul 143

LEGEA PRIVIND MODIFICAREA CONSTITUȚIEI

(1) PARLAMENTUL ESTE ÎN DREPT SĂ ADOPTE O LEGE CU PRIVIRE LA MODIFICAREA CONSTITUȚIEI DUPĂ CEL PUȚIN 6 LUNI DE LA DATA PREZENTĂRII INIȚIATIVEI CORESPUNZĂTOARE. LEGEA SE ADOPTĂ CU VOTUL A DOUĂ TREIMI DIN DEPUTAȚI.

(2) DACĂ, DE LA PREZENTAREA INIȚIATIVEI CU PRIVIRE LA MODIFICAREA CONSTITUȚIEI, PARLAMENTUL NU A ADOPTAT TIMP DE UN AN LEGEA CONSTITUȚIONALĂ CORESPUNZĂTOARE, PROPUNEREA SE CONSIDERĂ NULĂ.

TITLUL VII

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul I

(1) Prezenta Constituție este adoptată de Parlament și se promulgă de către Președintele Republicii Moldova în termen de 3 zile.

(2) Constituția Republicii Moldova intră în vigoare la 27 august 1994. La aceeași dată, Constituția Republicii Moldova din 15 aprilie 1978, cu modificările și completările ulterioare, este în întregime abrogată.

Articolul II

(1) Legile și celelalte acte normative rămân în vigoare în măsura în care nu contravin prezentei Constituții.

(2) Comisiile permanente ale Parlamentului, Guvernul, în decursul unui an de la data intrării în vigoare a prezentei Constituții, vor examina conformitatea legislației cu Constituția și vor prezenta Parlamentului propunerile respective.

Articolul III

(1) Instituțiile de stat, existente la data intrării în vigoare a prezentei Constituții, rămân în funcțiune până la constituirea unor instituții noi.

(2) Parlamentul, constituit din 104 deputați, aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile pluralismului politic și pluripartitismului, conform Legii din 14 octombrie 1993 privind alegerea Parlamentului, rămâne în funcți-

UNE PÂNĂ LA EXPIRAREA MANDATULUI, CU EXCEPȚIA CAZURILOR PREVĂZUTE ÎN PREZENTA CONSTITUȚIE.

(3) PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA, ALES PRIN VOT UNIVERSAL, EGAL, DIRECT, SECRET ȘI LIBER EXPRIMAT, ÎN CONDIȚIILE PLURALISMULUI POLITIC ȘI PLURIPARTITISMULUI, PE UN TERMEN DE 5 ANI, CONFORM LEGII DIN 18 SEPTEMBRIE 1991 CU PRIVIRE LA ALEGERILE PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA, RĂMÂNE ÎN FUNCȚIUNE PÂNĂ LA EXPIRAREA MANDATULUI PENTRU CARE A FOST ALES, CU EXCEPȚIA CAZURILOR PREVĂZUTE ÎN PREZENTA CONSTITUȚIE.

(4) GUVERNUL, ÎNVESTIT ÎN FUNCȚIE DE CĂTRE PARLAMENT, RĂMÂNE ÎN EXERCITAREA ÎMPUTERNICIRILOR PÂNĂ LA EXPIRAREA MANDATULUI, CU EXCEPȚIA CAZURILOR PREVĂZUTE ÎN PREZENTA CONSTITUȚIE.

(5) ORGANELE LOCALE ALE PUTERII DE STAT ȘI ALE ADMINISTRAȚIEI DE STAT RĂMÂN ÎN EXERCITAREA ÎMPUTERNICIRILOR PÂNĂ LA EXPIRAREA MANDATULUI, CU EXCEPȚIA CAZURILOR PREVĂZUTE ÎN PREZENTA CONSTITUȚIE.

(6) ASUPRA JUDECĂTORILOR CARE, LA DATA INTRĂRII ÎN VIGOARE A PREZENTEI CONSTITUȚII, AU O VECHIME ÎN MUNCĂ ÎN JUDECĂTORII DE CEL PUȚIN 5 ANI, SE RĂSFRÂNGE PRINCIPIUL INAMOVIBILITĂȚII, CONFORM ARTICOLULUI 116 ALINEATUL (1), PRINTR-UN DECRET AL PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA, LA PROPUNEREA MINISTRULUI JUSTIȚIEI ȘI A PREȘEDINTELUI JUDECĂTORIEI SUPREME.

(7) N DECURSUL A 2 ANI DE LA DATA INTRĂRII ÎN VIGOARE A PREZENTEI CONSTITUȚII, SISTEMUL INSTANȚELOR JU-

DECĂTOREȘTI VA FI REORGANIZAT, PRIN LEGE, CONFORM ARTICOLULUI 115.

Articolul IV

PREVEDERILE ARTICOLULUI 25 ALINEATUL (4), CE ȚIN DE TERMENUL ARESTĂRII, NU SE RĂSFRÂNG, PÂNĂ LA 1 IANUARIE 1995, ASUPRA PERSOANELOR CARE AU COMIS INFRACȚIUNI GRAVE PREVĂZUTE DE ARTICOLUL 7^1 DIN CODUL PENAL.

Articolul V

(1) ÎN DECURSUL A 6 LUNI DE LA DATA INTRĂRII ÎN VIGOARE A PREZENTEI CONSTITUȚII SE ÎNFIINȚEAZĂ CURTEA CONSTITUȚIONALĂ ȘI CURTEA DE CONTURI.

(2) ÎN PRIMA COMPONENȚĂ A CURȚII CONSTITUȚIONALE JUDECĂTORII DIN PARTEA CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII SUNT NUMIȚI ÎN FUNCȚIE DE ADUNAREA GENERALĂ A JUDECĂTORILOR POPULARI ȘI A MEMBRILOR JUDECĂTORIEI SUPREME.

Articolul VI

PÂNĂ LA ÎNFIINȚAREA CURȚII CONSTITUȚIONALE, CAZURILE PREVĂZUTE ÎN ARTICOLUL 135 AL PREZENTEI CONSTITUȚII POT FI SOLUȚIONATE, DIN INIȚIATIVA PARLAMENTULUI, DE CĂTRE JUDECĂTORIA SUPREMĂ.

Articolul VII

(1) LEGEA DIN 1 SEPTEMBRIE 1989 CU PRIVIRE LA FUNCȚIONAREA LIMBILOR VORBITE PE TERITORIUL REPUBLICII

Moldova rămâne în vigoare în măsura în care nu contravine prezentei Constituții.

(2) Sus-numita lege poate fi modificată în decursul a 7 ani de la data intrării în vigoare a prezentei Constituții, cu votul a cel puțin două treimi din deputați.

Articolul VIII

Titlul VII, Dispoziții finale și tranzitorii, se consideră parte integrantă a prezentei Constituții și reglementează problemele ce țin de intrarea ei în vigoare.

Constituția Republicii Moldova modificată și completată prin legile Republicii Moldova:

Legea nr.244 din 20.10.2024, Monitorul Oficial nr.457-458 art.633 din 05.11.2024

Hotărârea Curții Constituționale nr.8 din 11.03.2024, Monitorul Oficial nr.104-107 art.42 din 21.03.2024

Legea nr.52 din 16.03.2023, Monitorul Oficial nr.97-99 art.150 din 24.03.2023

Legea nr.120 din 23.09.2021, Monitorul Oficial nr.238 art.274 din 01.10.2021

Legea nr.255 din 22.11.2018, Monitorul Oficial nr.467-479 art.786 din 14.12.2018

Legea nr.70 din 13.04.2017, Monitorul Oficial nr.155-161 art.261 din 19.05.2017

Legii nr.256 din 25.11.2016, Monitorul Oficial nr.415 art.845 din 29.11.2016

Hotărârea Curții Constituționale nr.7 din 04.03.2016, Monitorul Oficial nr.59-67/10 din 18.03.2016

Legea nr.185-XVI din 29.06.2006, Monitorul Oficial nr.106-111/502 din 14.07.2006

Legea nr.344-XV din 25.07.2003, Monitorul Oficial nr.170-172/712 din 08.08.2003

Legea nr.1471-XV din 21.11.2002, Monitorul Oficial nr.169/1294 din 12.12.2002

Legea nr.1470-XV din 21.11.2002, Monitorul Oficial nr.169/1292 din 12.12.2002

Legea nr.1469-XV din 21.11.2002, Monitorul Oficial nr.169/1290 din 12.12.2002

Legea nr.351-XV din 12.07.2001, Monitorul Oficial nr.90-91/699 din 02.08.2001

Legea nr.1115-XIV din 05.07.2000, Monitorul Oficial nr.88-89/661 din 28.07.2000

Legea nr.957-XIII din 19.07.1996, Monitorul Oficial nr.54/517 din 15.08.1996

Rectificare la art.88, Monitorul Oficial nr.1, partea II din 19.08.1994, pag.1

Rectificare la art.75, Monitorul Oficial nr.10 din 20.10.1994, pag.2

SIMBOLURILE STATULUI

STEMA DE STAT
A REPUBLICII MOLDOVA

DRAPELUL DE STAT
AL REPUBLICII MOLDOVA

IMNUL DE STAT
AL REPUBLICII MOLDOVA

STEMA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

DRAPELUL DE STAT AL REPUBLICII MOLDOVA

IMNUL DE STAT AL REPUBLICII MOLDOVA

LIMBA NOASTRĂ

Versuri: Alexei Mateevici Muzică: Alexandru Cristea

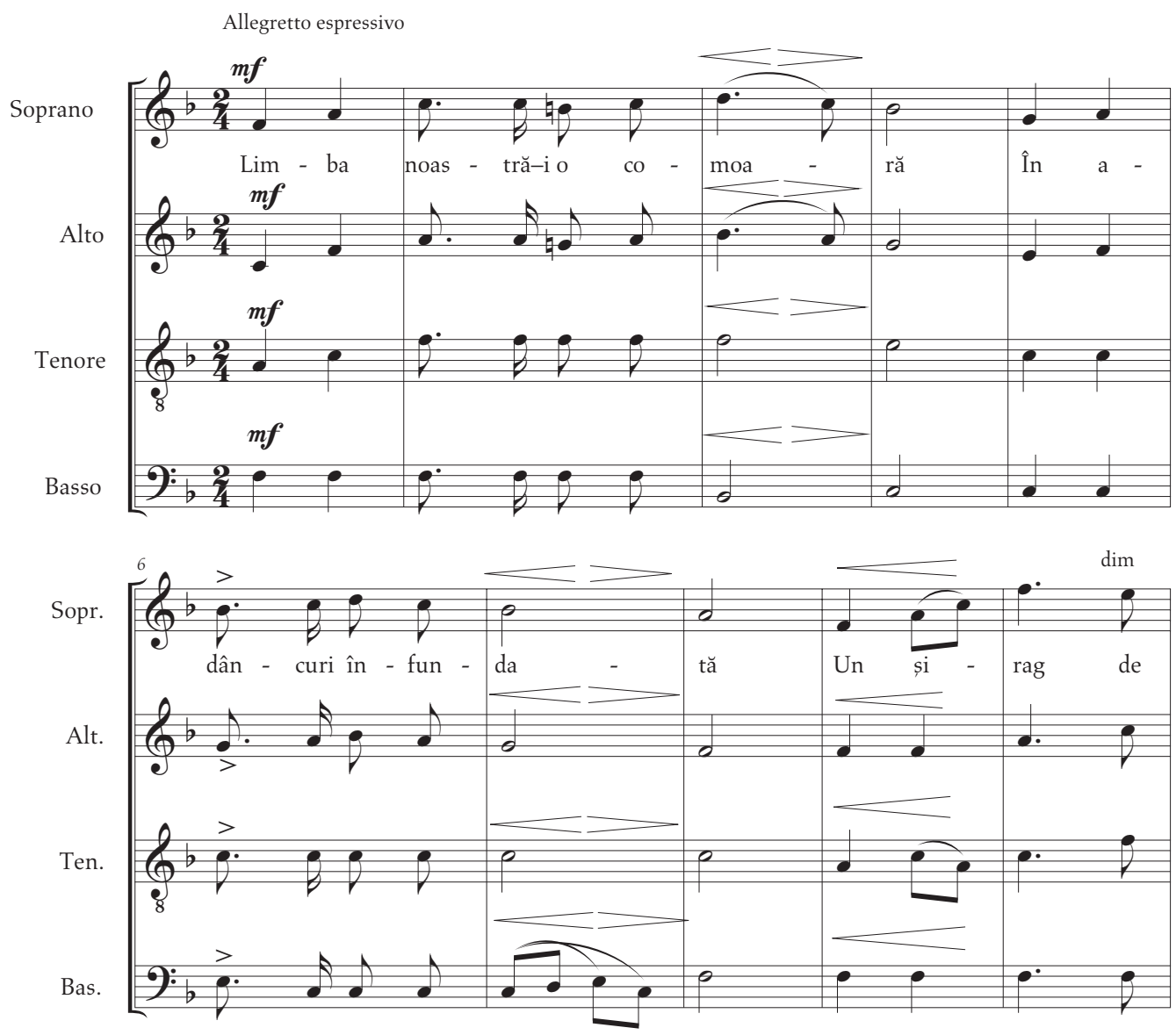

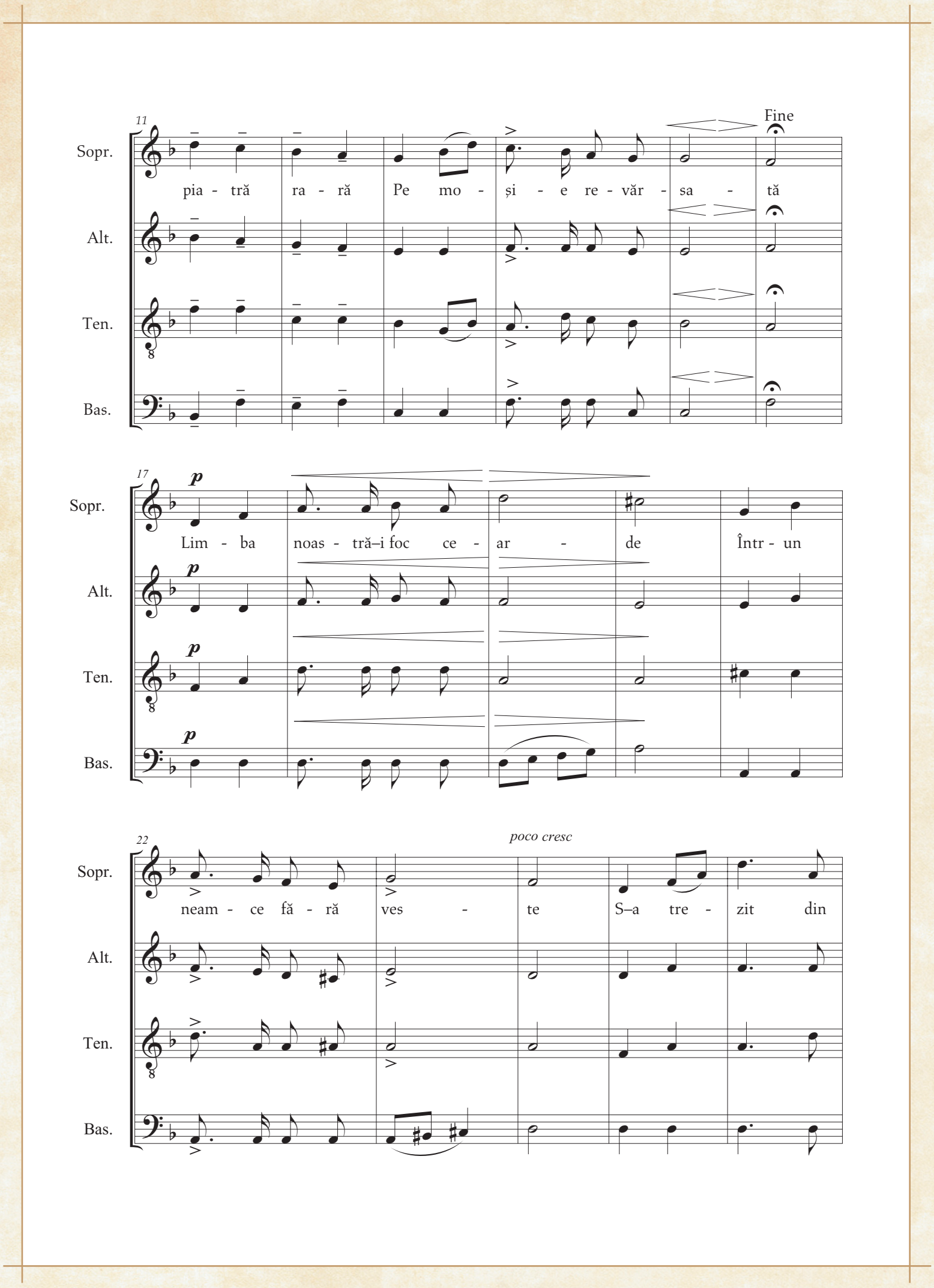
11
Fine
Sopr.
pia - tră ra - ră Pe mo - și - e re - văr - sa - tă
Alt.
Ten.
Bas.
17
p
Sopr.
Lim - ba noas - tră–i foc ce - ar - de Într - un
Alt.
Ten.
Bas.
22
poco cresc
Sopr.
neam - ce fă - ră ves - te S–a tre - zit din
Alt.
Ten.
Bas.

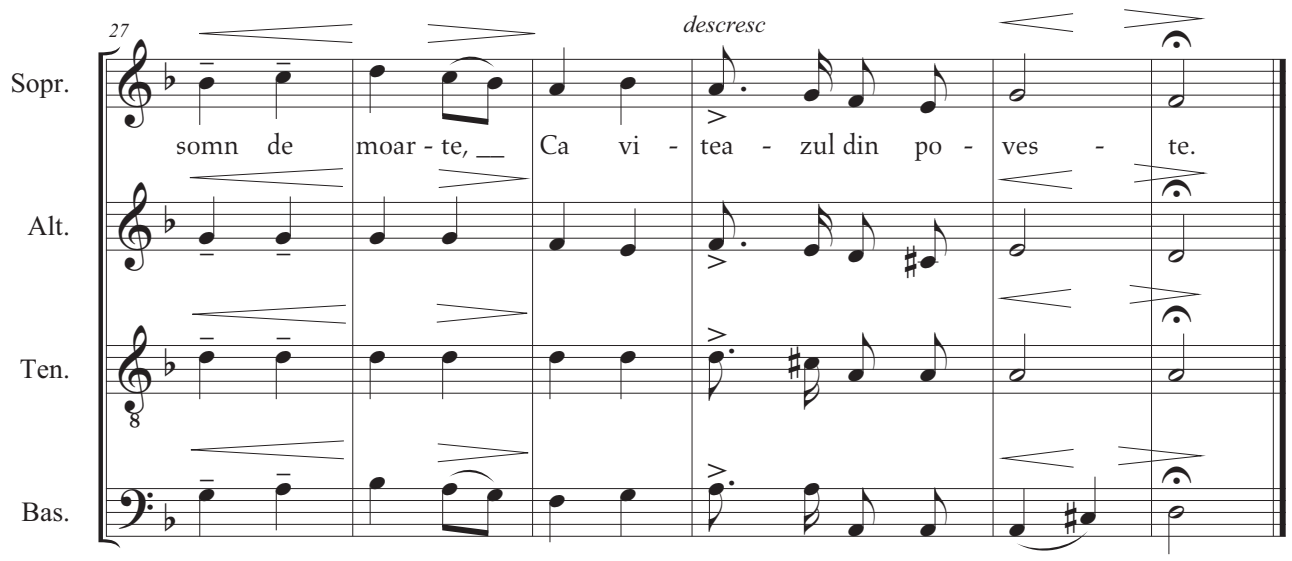

Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc, ce arde
Într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte,
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i frunză verde,
Zbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
Ai luceferilor sfeșnici.

Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plâng și care-o cântă
Pe la vatra lor țăranii.

Răsări-va o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.